

Zorg voor de aarde en haar bewoners

Soms zakt de moed ons in de schoenen en voelen we ons verbijsterd. Extreme warmte, overstromingen en droogte, branden in het Amazonegebied, Siberië en Groenland, talloze stalbranden in Nederland. Hoe ver gaan we in onze begeerte naar meer bezit, naar meer welvaart? Gaat het ons lukken om ons te bevrijden uit de ban van het geld?

door Lowie van Liere, *Grote belofte van het hart*
en Paula van Liere, *Volledige wereld van het hart*

Op de momenten dat de wanhoop dreigt toe te slaan, herinneren we ons de volgende woorden van Thich Nhat Hanh: 'Zorgelijkheid is een van de meest wijdverbreide ziektes van deze tijd.' Hij houdt ons voor dat het geen zin heeft om ons zorgen te maken en wij zijn het daar van harte mee eens. Op momenten van wanhoop helpt het ons om niet weg te zinken in gevoelens van machteloosheid en frustratie. Opgeven is geen optie.

Ook Jelmer Mommers, auteur van het prachtige boek 'Hoe gaan we dit uitleggen', worstelde met zijn gevoelens van wanhoop en de neiging om weg te kijken. Ook hij kwam tot de conclusie dat weggijken en opgeven geen optie is. Hij dook diep in de klimaatproblematiek en schrijft: 'Geen enkel levend wezen staat op zichzelf. Je zou dit niet kunnen lezen zonder 38 biljoen bacteriën die in je dikke darm leven en daar voedsel omzetten in bruikbare energie. Toch is er niets makkelijker dan die bacteriën vergeten en je dag door te komen in de veronderstelling dat je een onafhankelijk individu bent. [...] Als we collectief vergeten hoe volledig wij verweven zijn met andere levende wezens, komen we in de problemen.' Het zou een citaat van Thich Nhat Hanh kunnen zijn. Het boek van Jelmer Mommers laat ons zien wat er kan gebeuren wanneer we niets doen én het geeft veel mogelijkheden hoe het anders kan. Het is een boek vol optimisme.

Nog een boek waarin niet wordt weg gekeken en waarin talloze kansen voor een omwenteling worden gepresenteerd: 'Drawdown'. Veel maatregelen werden bestudeerd op hun reductie van broeikasgassen tussen 2020 en 2050. Een paar uit hun Top 10: koelmiddelen (niet makkelijk uit te leggen, maar grote potentie), niet fossiele energie opwekking (wind en zon), voedselverspilling en consumptie, onderwijs voor meisjes en gezinsplanning en anders omgaan met landgebruik. De mogelijkheden zijn legio. Nu is de politiek aan zet, en wij zelf.

In 2009 hoorden we Thich Nhat Hanh, tijdens de 3-weekse retraite 'Ecologie en ethiek' in Plum Village, zeggen dat de

aarde wel zal overleven, maar dat de mogelijkheid bestaat dat onze beschaving ten onder gaat. Het klonk als een droge constatering en riep de vraag op: hoe erg is het eigenlijk als onze beschaving ten onder gaat? Het had een geruststellend effect: het is niet het einde van de wereld, dingen komen en dingen gaan, ook beschavingen.

Thich Nhat Hanh helpt ons om ons niet te verliezen in de veelheid aan problemen die zich voordoen. Hij leert ons, dat we ons kunnen richten op wat binnen ons vermogen ligt en als we dat met al onze aandacht doen, doen we veel. Hij noemt de Vijfde Aandachtsoefening een uitweg uit de problematische toestand waarin de wereld op dit moment verkeert. Als we met aandacht consumeren en eten, zullen we precies weten wat we wel en niet moeten consumeren om ons lichaam, geest en de aarde gezond te houden en anderen geen schade te berokkenen. Hoewel wat wij individueel doen soms een druppel op een gloeiende plaat lijkt, voelt het tegelijkertijd zo goed om te doen. Wij eten al tientallen jaren geen vlees, eten biologische producten en kopen zoveel mogelijk duurzame kleding. We hebben geen auto, al heel lang niet meer gevlogen en we maken gebruik van zonne-energie. Het voelt nooit als een offer. We zijn dankbaar met alles wat we kunnen bijdragen aan de leefbaarheid van de aarde. En we weten dat we met velen zijn.

In *Wat de aarde nodig heeft* zegt Thich Nhat Hanh dat we samen sterker zijn: 'Om de ecologische toestand van onze planeet positief te kunnen beïnvloeden is collectieve inspanning vereist, gebaseerd op liefde en respect voor onszelf, voor elkaar, onze voorouders en toekomstige generaties.' Thich Nhat Hanh is zelf milieuactivist en propageert geëngageerd boeddhisme. Samen met de Dalai Lama en andere boeddhistische leiders riep hij de Klimaatconferentie in Parijs op om in actie te komen en de opwarming van de aarde tegen te gaan. Je kunt hun 'Buddhist Climate Change Statement to World Leaders 2015' nalezen¹. En Thich Nhat Hanh heeft over hetzelfde onderwerp de Verenigde Naties toegesproken in een prachtige dharma lezing².

Paula, Lowie, Sylvester en Mika

Hoewel we om allerlei redenen (milieu, dierenliefde) al 'vrij bewust' probeerden te leven, waren de aandachtsoefeningen voor ons een bevestiging en extra stimulans. Ruim twee jaar geleden kregen we tot onze verrassing en blijdschap een kleinzoon. Dat gaf weer een nieuwe impuls aan onze innerlijke motivatie om ons in te zetten. Plotseling nam het gevoel van urgentie enorm toe. Dat prachtige nieuwe en ontwapenende leven gunnen wij met heel ons hart ook een leefbare aarde, niet alleen onze kleinkinderen, we hebben er inmiddels twee, maar alle kinderen waar ook ter wereld. Kennis en emotie vielen samen in onze inzet voor een andere wereld. We wilden er meer mee naar buiten. We willen een voortvarende regering, een regering die gemotiveerd is om alle mogelijkheden die er zijn om het tij te keren ook werkelijk benut. We willen geen regering die de schijn wekt dat het allemaal niet zo'n vaart loopt en die blijft inzetten op fossiele brandstof en fors aandelen aanschaf in een van de meest vervuilende manieren van verplaatsen. Dus ... de straat op!

Gelukkig zijn er steeds meer groepen die zich inzetten voor een andere manier van leven en die ook de politiek willen aansturen om meer en betere acties te ondernemen: scholieren, studenten, ouders, grootouders. Uit liefde voor onze kleinkinderen en alle volgende generaties waar ook ter wereld en uit respect voor de natuur hebben wij ons aangesloten bij de 'Grootouders voor het Klimaat'. Vanaf het eerste moment dat we in hun kring stonden voelden we ons thuis. Dat is zo gebeven, nu al bijna drie jaar.

Wat willen de 'Grootouders'? 'Onze missie is het bevorderen van adequaat klimaatbeleid bij de overheid en het bevorderen

van klimaatbewustzijn en gedragsverandering bij de burger en het bedrijfsleven.' Iedere eerste en derde donderdag van de maand staan we op het Plein in Den Haag voor de ingang van het parlement. We delen in een kring wat ons bezighoudt. We ontvangen een gast, meestal een politicus en bieden ons manifest aan. We vertellen wat onze wensen zijn, vragen om een reactie en discussiëren met onze gast. Naast politici spreken we ook met mensen uit het bedrijfsleven, met schrijvers, met vertegenwoordigers van jongerengroepen die bezig zijn met het klimaat. Soms demonstreren we samen met andere groeperingen. Als sluitstuk van onze bijeenkomst staan we in een lijn voor het gebouw van de Tweede Kamer en zingen we het klimaatlied. Voor wie daar zin in heeft is er de gelegenheid om nog even na te praten in een café en elkaar wat beter te leren kennen. We blijven zoeken naar mogelijkheden om politici te raken en meer in beweging te krijgen. Soms spreken we politici en de media schriftelijk aan.

Via onze website en onze Nieuwsbrief verspreiden we onze boodschap. Soms geven we lezingen. Natuurlijk houden we ook elkaar bij de les. Als het mogelijk is zijn we aanwezig bij al die andere organisaties die demonstreren tegen de klimaatontwrichting. Bezoek vooral onze mooie informatieve website³ en teken het Manifest als je je aangesproken voelt. Daarmee versterk je de beweging. Je hoeft er geen grootouder voor te zijn en je hoeft ook niet perse naar de demonstraties te komen. Ieder die op de een of ander manier zijn of haar stem wil laten horen is welkom. Hoe groter onze groep, hoe meer mensen we vertegenwoordigen, des te krachtiger onze stem en daar is de politiek gevoelig voor. We schrijven dit stuk vlak voor de wereldwijde Klimaatstaking van 27 september jl. Het maakt ons blij dat er vanuit de boeddhistische gemeenschap diverse oproepen zijn om daaraan mee te doen⁴.

We schrijven dit stuk vlak voor de wereldwijde Klimaatstaking van 27 september jl. Het maakt ons blij dat er vanuit de boeddhistische gemeenschap diverse oproepen zijn om daaraan mee te doen. Een paar voorbeelden:

Het is fijn en het geeft rust om te doen wat in ons vermogen ligt en te ervaren dat we daarin bij lange na niet alleen staan. De problemen zijn gigantisch maar de beweging om te groeien naar een ander soort samenleving wint dagelijks aan kracht. Opgeven is geen optie, we kunnen iets doen. 🌱

1. <http://gbccc.org/>
2. <https://plumvillage.org/letters-from-thay/thich-nhat-hanh-statement-on-climate-change-for-unfccc/>
3. <https://grootoudersvoorhetklimaat.nl/>
4. een paar voorbeelden: <https://www.plumvillage.uk/mindful-action-on-the-climate-crisis/>
<https://www.aandacht.net/activiteiten/nieuws-blog/item/oproep-tot-deelname-klimaatstaking-27-sept>
<https://oneearthsangha.org/>